

ИЗЛОЖБА НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ „СТЕВАН СРЕМАН“

200 ГОДИНА ЧЕГАРСКЕ БИТКЕ

АУТОРИ ИЗЛОЖБЕ:

СУЗАНА СТАНКОВИЋ,

МАЈА НОВАКОВИЋ

ДИЗАЈН - ЉУБИША БУЦА НИКОЛИЋ

БИТКА НА ЧЕГРУ 1809. г.

СЕЋАЊЕ - ЧУВАЊЕ - ПАМЋЕЊЕ

ХРОНОЛОГИЈА ДОГАЂАЈА

Карађорђе, Петровић Ђорђе — рођен 1768. у Тополи. Младост проводи у сталној борби против турског насиља; по занимању сточар и сеоски трговац стоком, борио се и као хајдук против турских зулумаца. Истакао се као храбар ратник у чети фрајкора Радича Петровића у рату 1788—89. постао потом буљубаша у народној војсци против Пазван Оглуа. По повратку јаничара у Београд, отишао у хајдуке и са виђенијим људима започео припреме за отпор већих размера. Изамакао је сечи кнезова, која је била увод у Први српски устанак. У Орашцу 2. фебруара 1804. изабран за вођу устанка Срба против Турака, за војсковођу Првог српског устанка.

1804.

После завршеног збора у Орашцу и прихватања Ђорђа Петровића да стане на чело устанка, прешло се места на оружане акције. Најпре је устанак био у ствари побуна, и то су устаници и наглашавали, против дахија и њихових зулума у Београдском пашалуку. Устанак се, међутим, веома успешно ширио („Уста раја ко из земље трава“ — Филип Вишњић), за два месеца власт дахија у десет нахија Београдског пашалука била је укинута, а дахије потучене до ногу и Београд опседнут. Овим устанак прераста карактер буне против дахија, поготову када су из унутрашњости истерани Турци. Београдски везир тражи посредовање Аустрије и преговоре са устаницима. Карађорђе пристаје на то, схвативши да тиме устанак добија значај масовног социјалног и политичког покрета. Војд Карађорђе сазива скупштину устаничких старешина и виђенијих људи за почетак маја 1804. у Остружници. На преговорима са Турцима у Земуну није дошло до споразума, па је оружане устанак настављен. То је значило да је буна на зулумаца дахије, узурпаторе званичне турске власти у Београдском пашалуку, израсла најпре у потајни а потом и све отворенији устанак српског народа против турске царевине. Тако долази до интервенције султанове војске и до првог судара Срба и војске Турске империје на Иванковцу близу Ђуприје. И у тој значајнијој бици српски устаници су победили.

1805.

Вође устаника покушавају, следећи политику војдара Карађорђа да се „прислони на неког ришанског цара“ (прота Матеја), да се дипломатским путем заштити ослобођена земља. У европске државе се шаљу мисије које је предводио прота Матеја Ненадовић. Највише се очекивало од Русије. Међутим та настојања нису уродила плодом, јер су Аустрија и Русија у то време биле веома угрожене од Французе под моћним Наполеоном и нису могле активније да подрже устаничку борбу српског народа. Устаници су ипак успевали да одбију све нападе. Све војске које је слао султан на Србе биле су поражене и ослобођена територија се ширила.

1806.

У пролеће Турска предузима обимне припреме и покреће велику војску против устаника. Долази до велике битке 1. августа 1806. године на Мишару. У тој бици турска војска бива до ногу поражена. Као резултат овог великог успеха Срба, дошло је 12. децембра, после двогодишње опсаде, до ослобођења Београда.

1807.

У години 1807. устаници ослобађају и остале градове у Београдском пашалуку, па се ратне операције преносе у источну Србију, како би се устаници сјединили са руским трупама које воде рат с турском војском у Малој Влашкој. Руске трупе су у јуну 1807. године прешле у Србију и, притекавши у помоћ у веома значајној бици на Малајници и Штибуку, допринеле победи Срба. Русија је потом закључила примирје са Турском у Слобозију 12. августа 1807. и оно се прећутно односило и на српско-турско ратовање. Започео је период затишја у српско-турским односима, који је потрајао све до пролећа 1809. године. Овај мирни период Карађорђе и Совјет користе да главну пажњу усредсреде на организацију централне управе, на судове, али и на унапређење привреде и сређивање финансијских извора.

1809.

Русија 1809. године улази у рат са Турском. Срби знају да ће руска војска у марту прећи Дунав и обнављају своје борбе са Турцима. У почетку је српска војска наступала веома успешно; извојевана је веома важна победа на Суводолу. Но, српски пораз на Каменци код Ниша принудио је Карађорђа да повлачење да би спречио турски продор у Србију из тог правца. Веома даровит војсковођа, Карађорђе је успео да организује фронт на Морави, одакле је и поред велике турске премоћи, повременом и изненадним снажним противударима у турску позадину, уносио знатну пометњу међу Турке и омео их у њиховој намери да крену у напад према Смедереву и Београду. У великој борби код манастира Манасије Карађорђе је чак тешко поразно Турке. Они су се убрзо, пошто је руска војска прешла Дунав и отпочела борба са Турцима у северној Бугарској, повукли из Србије. Тада су српски устаници повратили све територије које су биле изгубљене током ових операција. Тиме је ратовање 1809. било завршено.

1810.

Борбена активност Срба у рату са Турцима у великој мери је зависила од помоћи Русије, која се сматрала заштитницом српског народа и осталог словенског православног живља под турском влашћу. Русија у пролеће 1810. знатно појачава своје ангажовање у рату против Турске и упућује у Србију 4500 војника. Срби заједно са Русима ослобађају нове територије око Кладова и Црну Реку. Турски напади су током 1810. били осујећени на свим фронтима, тако да је те године граница била на Дрини, Тимоку, Златибору, Јавору и Голији изнад Новог Пазара. Скоро да се обистинио завет Карађорђа из познате песме Филипа Вишњића да ће... Дрину воду, међу племениту, прагазити и ослободити цео српски народ.

1811.

Ова граница била је мирна током 1811. године, а вођене су само мање, спорадичне борбе.

1812.

Та ситуација потрајала је све до почетка 1812, када су Руси, под снажном претњом Наполеоновог напада и гомилања француских снага на граници Русије, започели мировне преговоре са Турском. Срби обустављају све војне активности против Турака. Русија и Турска потписују Букурештански мир 16. маја 1812. године. Под таквом VIII, која се односила на Србију, Турска је обећала Србима амнестију, извесну самоуправу у унутрашњости земље, док би градови припали њој. Србима је омогућено да бира сакупљају порез. Вође српског устанка нису биле упознате са овим ставкама уговора. Када им је то саопштила Порта, Карађорђе сазива скупштину у манастиру Враћевшници на којој је изабрана делегација за преговоре са Турском.

1813.

Током прве половине 1813. године преговори нису дали никаквих резултата. Турци нису пристали на српске захтеве да се Србима остави ситно оружје, да ће Турци са женама више не враћају у Србију, а да у Београд дође турски паша с одређеним бројем војника, што је значило, прво — потпуно разоружање Срба, друго — насељавање српске територије турским становништвом, треће — предаја разоружаних Срба у руке турских војника и коначни слом устанка. У јулу 1813. Турска напада Србију са три армије. Недовољно опремљена српска војска, исцрпљена ратовањима с далеко надмоћнијим непријатељем, а сада и без руске војне и дипломатске помоћи, није била у стању да се одупре најезди Турака. Карађорђе покушај да организује одбрану на Морави, као и 1809, потпуно је пропало: Турска је упутила војску и воденим путем према Београду, тако да је отпор устаника био немогућ. Одбрана Срба је сломљена, а Карађорђе је из Београда прешао у Земун, што је значило да је устанак био окончан.

Идеја о подизању споменика родила се одмах по протеривању Турака из Ниша. Међутим, тек после Првог светског рата образован је одбор са задатком да организује подизање споменика. Камен темељац постављен је 1927. године, на педесетогодишњицу ослобођења Ниша од Турака. На конкурс су приспела 23 рада, од којих је прву награду добио вајар Антон Аугустинић. Споменик је израђен у црном јабланичком мермеру са бронзаним скулптурима и рељефима. На врху споменика је коњаник — весник победе (Моравца на коњу), са заставом слободе. Никоје је фриз који представља борбу Стевана Синђелића на Чегру, а на северној страни Коле Рашић диже Нишлице на устанак. Источна и западна страна симболишу догађаје од 1809. до 1918. године. Још ниже су четири рељефа: закљичање устаника Коле Рашића са протом Петром Икономовићем 1874. године и улазак ослободилачке војске у Ниш 1877. године; одлука Народне скупштине из 1914. године о уједињењу свих Јужних Словена и улазак ослободилачке војске у Ниш 29. септембра 1918. године. На дан прославе шездесетогодишњице ослобођења Ниша од турског окупатора 28. јуна 1937. године откривен је споменик ослободиоцима.

УСТАНАК ОДА И СНА И СВЕТОГА АУКА АМНИ:

ЗА ВРЕМЕ ВОДАВНИНЕ МЛАДОСТНОГ КРАВА ЈУГОСЛАВЕН ЈЕ НЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА ПЕТРА П СИНА ПОК. КРАВА А СЈЕДИНИТЕЛНА АДЕКАСАРАТ КРАЂОРЂЕВИЊА И КРАВЕВА НАДЛЕСНИШТВО: НЕГОВОГ ВИСОЧАСТВА КНЕЗА ПАВАЛА КРАЂОРЂЕВИЊА И ГОСПОДЕ: АР. РОСЕНКА СТАН КОВИЊА И АР. НИЈАНА ПЕРОВИЊА.

ЗА ВРЕМЕ НЕГОВЕ СВЕТОСТИ ПАТРИЈАРХА СРПСКОГ ГОСПОДИНА ВАРНАВЕ И ЕПИСКОПА НИШКОГ АР. ЗОРАНА ИАНЊО, ПРЕДСЕДНИКА КРАДОВСКЕ ВОДАВЕ, МИНИСТРА СПОРУНИХ ПОСЛАВА, ГОСПОДИНА АР. МИЛАНА СТОЈАДИНОВИЊА, БОЈА СТОРАВСКЕ БОДОВИЊЕ, ГОСПОДИНА САРКА НОВАКОВИЊА, ГРАЂОНИН СТА РОДРОВНОГ СРПСКОГ ГРАДА НИША НА ДАН ТРИЈЕР. МЛАЗА 1937. ГОД. ПОДЖЖ ОВАТ ТЕМЕВ СПЛОМЕНИК БОРНИКА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ НИША, КОЈИ ПОДНИХУ У ЗАКОН СВОЈЕ БЛАГОДАРНО СТИ И ПИСТЕТА ПАКИМ И ПРАСНИШКОМ ХЕРОЗНОМА ОД 1804. АО 1918. ГОДИНЕ, ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ НИША, ОСЛОБОЂЕЊЕ СРБИЈЕ И УСТАВНИКЕ КРАДОВСКЕ ЈУГОСЛАВЕНЕ.

НЕКА ЈЕ ВЕЧНА СЛАВА И ХВАЛА ЖРТВАМА ЗА ОСТАВ РЕЊЕ ОВНИХ НАСАДА!

ОДБОР ЗА ПОДНИЗАЊЕ СПЛОМЕНИКА БОРНИКА ЗА ОСЛОБОЂЕЊЕ НИША:

- ОСЕКТАР:
ОШОМ МАНОВОЈИЊИ
ОПРЕДСТАВНИК
ВЕЛОСКОМ
ЛИХАЗОМ И ПЕТРОВИЊИ
ТТТ
- ЧЛАНОВИ:
ЛИХАЗО ПОПОВИЊИ
ВЕКОМ СТЕФАНОВИЊИ
МИЛАН СТЕФАНОВИЊИ
АР БОРИЛОС ВЕРАХА
МИЛАН КОСТИЊИ
- ПРЕДСЕДНИК ЗАСТАВНИШТВА:
ОПРЕДСТАВНИК
АРИЈАТИН М. ЧИВКОВИЊИ
ВЕЛОСКОМ
АР ЈОЖИМ Х. БОГДАНОВИЊИ
ВЕЛОСКОМ
ОШОМ П. РАЈСКИЊИ
ТТТ

- ЗАМЕЊЕНИЦИ:
ЗОРАНА И ПЕТКОВИЊИ
АРОС. МИЛОВИЊИ
МИЛАН ЈОЖИЊИ
ТАСА МИЛАН

ПРОЈЕКТАНТ: ПОСЛОВНИК АКАДЕМСКИ ВЈАРА АНТОН АУГУСТИНИЊИ

ПОВЕЉА СТАВЉЕНА У ТЕМЕЉ СПЛОМЕНИКА ОСЛОБОЂЕЊА

Споменик ослободиоцима Ниша

Идеја о подизању споменика родила се одмах по протеривању Турака из Ниша. Међутим, тек после Првог светског рата образован је одбор са задатком да организује подизање споменика. Камен темељац постављен је 1927. године, на педесетогодишњицу ослобођења Ниша од Турака. На конкурс су приспела 23 рада, од којих је прву награду добио вајар Антон Аугустинић. Споменик је израђен у црном јабланичком мермеру са бронзаним скулптурима и рељефима. На врху споменика је коњаник — весник победе (Моравца на коњу), са заставом слободе. Никоје је фриз који представља борбу Стевана Синђелића на Чегру, а на северној страни Коле Рашић диже Нишлице на устанак. Источна и западна страна симболишу догађаје од 1809. до 1918. године. Још ниже су четири рељефа: закљичање устаника Коле Рашића са протом Петром Икономовићем 1874. године и улазак ослободилачке војске у Ниш 1877. године; одлука Народне скупштине из 1914. године о уједињењу свих Јужних Словена и улазак ослободилачке војске у Ниш 29. септембра 1918. године. На дан прославе шездесетогодишњице ослобођења Ниша од турског окупатора 28. јуна 1937. године откривен је споменик ослободиоцима.

„ЂЕЛЕ-КУЛА“ ТЕМЕЉАЦ НЕЗАВИСНОСТИ СРБИЈЕ

За четири сата хода, час преко неприступачних планина, час преко чудесно плодних али опустошених долина, стигох у равницу код Ниша, последњег турског града, скоро на самој граници са Србијом. Једно пола сата, на коњу, ишао сам испред каравана. Сунце је лекло. На отприлике једну миљу од вароши угледах широку белу кулу која се уздизала усред равнице блистајући се као пароски мермер. Стаза ме је водила к њој. Приђох јој ближе, и пошто сам једном турском дечаку који ме је пратио дао да причува коња, седох у хлад куле да се мало одморим, да мало отславам. Тек што сам сео, дигох очи према споменику који ми је правно сенку и видео да су његови зидови, за које ми се чинило да су од мермера или од белог камена, начињени од људских лобања, поређаних у равномерне слојеве. Ове лобање и ова људска лица огуљена и побелела од кише и сунца, облепљена са мало песка и крча образовала су славоуку који ме је штитио (од сунца). Могло их је бити петнаест до двадесет хиљада. На неким је још преостала коса лепршала на ветру као лишај и маховина.

Јак и свеж поветарац дувао је са планине, продирао у многобројне шупљине глава, лица и лобања и (у неким) изазивао тужно и болно цвиљење. Није било никога да ми објасни какав је то варварски споменик. Дечак, који је два коња држао за узде, играо се парчићима лобања који су у подножју Куле пали у прашину. Тако сам био срхан од умора, врућине и сна да заслак наслоњем на те зидове од одрубљених глава. Пошто сам се пробудио, нашао сам се окружен караваном и мноштвом турских коњаника приспелих из Ниша да би нас пратили приликом нашег уласа у варош. Рекоше ми да су то лобање петнаест хиљада од паше побјених Срба у последњем устанку (за слободу) Србије. Ова равница је била место погибје тих племенитих побуњеника, а овај споменик њихова гробница. Поздравих оком и срцем остатке ових храбрих људи, чије су одсечене главе постале камен-темељаци независности њихове отаџбине.

Србија, у коју смо ступали, сад је слободна, па је планински ветар од куле Срба палих за своју земљу мамио песму слободе и славе! Ускоро ће у рукама Срба бити и сам Ниш. Нека чувају овај споменик! Он ће њихову децу учити колико вреди независност једног народа, показујући им уз коју цену су је њихови очеви платили. Ниш подсећа на Софију и нема ничег посебног. У њему провидимо један дан.

После Ниша човек доспева међу лепе планине и у шумски океан Србије. Ове прашуме се пружају свуда докле око сеже, повлачећи се само пред кривудавим широким друмом који је недавно изградио кнез Милош, независни поглавар Србије...

(Ристо Лаиновић: „Алфонс де Ламартин – од Ниша до Београда“, „Градина“, Ниш, 1983, бр 12, стр. 150-152. - Превео са француског Ристо Лаиновић)

1833. АЛФОНС ДЕ ЛАМАРТИН (Alphons des Lamartine)

А. де ЛАМАРТИН (1790-1869), француски песник, путописац, Учествовао у Француској револуцији, 1848. Жарку жељу да путује на Исток и посети Јерусалим остварује, тек 1832. године када, поповином јула, полази бродом из Марсеља, посећује Налуљ, Атину и стиже у Бејрут, а потом у Јерусалим и Цариград. Са њим су његова супруга и кћер, која на овом путу умире. Међу сапутницима је и лекар, његов пријатељ, Жан-Васт Деларојер. Враћајући се у Француску, Дубровачким путем, 1833. године, он пролази кроз Ниш, само неколико дана после пријатеља Жан-Васта. Са овог узбудљивог и за његову породицу трагичног путовања, оставио је надахнуте странице у свом делу „Путовање на Исток“. Песник Ламартин је објавио више дела: „Поетске медитације“, „Нове медитације“, „Поетске и религиозне хармоније“, „Пад једног анђела“, „Историја Жирондинаца“ и друга. Књигу „Путовање на Исток“ објављује, 1835. две године по повратку из свете земље. У потоњем издању овог путописа, 1861, Ламартин је објавио и више српских народних песама, у преводу Елизе Воајар. О Србима Ламартин пише и у „Историји Турске“. Својим делом извршио је снажан утицај на српско књижевност.

У Ниш, Ламартин долази, крајем јула месеца 1833. преко Константинопоља и Софије. Напре стиге до „Ђеле-куле“, о којој оставља надахнут запис. Ниш је још увек под Турцима, а Ламартин не само да прориче велико значење овога споменика за будућност српског народа већ најављује и скору слободу Ниша.

БОЈ НА ЧЕГРУ

Попевши се на врх Чагра застадосмо гомилу сељака у њиховом необично чистом свечаном руху - беше недеља, иначе их ђенерал не би нилошто трудно - који са капама у рукама очекиваху српскога „азретлери пашу“ (врло поштованог генерала).

Ђенерал скочи с коња и назва им Бога.

-Ви сте сви из Каменице? - питаше он даље рукујући се са сељацима, који му редом прилажаху руци.

-Из Каменице, аха! - одговараху они вртећи главом, што је код њих знак потврђивања.

-А да ли се у вашем селу прича, да је овде пре шесет и неколико година била битка Срба са Турцима?

На ово питање стадоше сви наједанпут одговарати.

-Како да си не знамо? Ете туј беше српска табија (шанац), онде беше друга, онда трећа. Једанаест табије начинише, многа војска српска дође на куде Каменицу!

-А има ли који међу вама, који је гледао битку?

-Има, има господине, ће се намери. Деда Јоване, а бре деда Јоване, куде си море? Ене га под крушку!

На једно сто корачаја даље, испод једне крушке, стајао је омален, сув и јако погрљен старац.

-Што ћу вам, децо?

-Да причаш на господина српскога пашу од оно време што је била кавага (битка), кад Срби упалише чебану (барут)!

Међутим ђенерал са целим штабом и са свим сељацима беше пришао старцу. Он скиде свој фес и пође неколико корачаја на сусрет ђенералу пружајући му руку.

-Кажу, чича, да ти памтиш све, како је било, кад је српска војска покушавала да вас отме из краваих турских кљача, када се на овом брду војвода Синђелић тукао с Турцима, па бих те лепо молио да нам причаш!

-Ама који? За војводу Стеву велиш? Ја да ти причам, како је то било. Онда сам ја већ био коџа (велики) момак, и ми сви пристадосмо уз нашу браћу, и заједно с њима смо копали шанчеве!

-А да ли се сећаш, где је који шанац био?

-Ама зар ја? Војводу Стеву гледао сам како сад тебе. Ево на, овде - и старац пође неколико корачаја даље, па стаде својим штапом лупати о земљу - овде је била капија од његову табију, а овамо по сниже мало, ту му је била чебана (барут)! Јакако, ја све знам како је било!

Ја се не могах начудити, како старац чисто српски говори. Изгледа као да је онај нишлијски акенат и минимална разлика у говору између нашега говора и начина како се говори у околини Ниша, продукт врло скорашњих црквених и школских уплива.

-А где су, чича, биле друге српске табије? - питаше ђенерал.

-За другу питаш, је ли? Да ти кажем. Ено видиш на десно од нашег села, ту је био господар Милоје (Петровић, гл. командант) ама само с правом војском, његови су беџари били онамо, хеј код Матејеваца у ону табију, где је била војска Хајдук Вељка и Петра Добриња. Е, а да видиш оно онамо? То се виме „Равниште“, ту је био војвода ђупријски Илија Барјактаровић. То је „Речиште“ и ту је био војвода млавски Пауљ Матеић!

-Је ли, деда Јоване, а зар на брду Попадика није било онда наше војске? - упита начелник оперативне канцеларије.

-Ба, како да није било, имаше неколико дванаест табије, ама сам поборавио!

-А јесу ли наши имали топова, сећаш ли се деда Јоване? - питаше га опет начелник операција.

-Имаше једно топче војвода Стеван ево баш овде!

-Па богати, чича, кад оно беше битка на Чагру јеси ли ти гледао? Зашто пропаде толика српска војска?

-Гледао сам, господине - удахну старац - и пропадосмо зато што се војвода Стеван сам тукао са његових 2000 људи противу целе турске атлијске војске (коњице), а господар Милоје није хтео да пусти ни једног војводу да му помогне, а зашто није хтео да му помогне? Зато што му је деда Дона из нашега села, ено, још му стоји кућа, уочи битке донес од паше из Ниша пуну лубеницу дуката, па онда он викину: „Синђелић се полакомио да постане командант у Нишју, зато се истаквао чак на Чагар, он први. На част му, али нека се сам крвави, ако му треба“. Ето, господине, зашто онда наша војска на Чагру пропаде!

Ђенерал се окрете нама па, смешећи се, рече нам на немачком језику:

-Ви видите да народ за свако Косово мора имати свог Бранковића, иначе катастрофу не разуме...

Божа Илић, Бој на Чегру, уље на платну, 600x400 cm, 1956., Окружни суд у Нишу

..... Србија на крају 1812. год.
..... Немајске међе (у изградском начелству)
..... Међе Шест нахија

С Нови Пазар К Куршумлија А Голубац

Владан Ђорђевић

Мирољуб Тодоровић

ВЕТРОВИ СА ЧЕГРА

Нема угарница. Без наших
костију. Посејаних. Зелен је
месец. Врти се звездани
круг. Ламартин слава. О
Ђеле-кулу наслоњен. С руком
на грудима. У сну му Париз.
Омамна Нотр Дам. Из
балканске мркине. Куга.
И присојкиња. Вреба. Над
цариградским друмом. У
висинама. Крваву главу.
Стевана Синђелића. Ветрови
са Чегра. Носе

Мома Димић

ЂЕЛЕ КУЛА

Гледам је:
Ѓију ту нежно
Век за веком
Срећа и смрт
Чак и мимо ветра
Што им ране љуте Заљуги.

Питам се:
Чија срећа,
Чија смрт, Стеване?

Па велим: Моја,
Само моја,
Хиљадуока.

Бранко Миљковић

КУЛА ЛОБАЊА

Жалбо црних птица и тужне похвале
Празно име иза смрти и обијен вид
То није љубав то је патња и стид
Кад одјеци померају места и обале.

Подземни ветар успава заспале
Улаз чувају две тишине и хрид
То није љубав то је патња и зид
Од лобања где труну звезде што су сјале.

Нестајем бдијем постајем глас и време
Цвет већи од ноћи празни талас без успомене
Звезде које се над главом мојом пале
Којима замених вид и име свога правца
Лађо пуна забораве и ветра без прамца
Некога света тешке сене пале

Љубисав Станојевић

ПРАЗНЕ, ДУБОКЕ ОЧИ

У малтеру је лобања повест као жива.
Ту Ђеле-кулу овенча летописац
и оплака оловно небо над овом јадном равницом.
Ослушни! Је ли то крик или клетва?
Те празне, дубоке очи јауком зову себа,
вапе ко крв и ране.
Крсташ се барјак над плитким гробом свио
а бол се у смрти церека.
Пролазе (и остају) само облаци и траве
Вече је свако ту кандило, историја.
Клекни горак и нем! Не врати
у порушени дом ни хук, ни нарикаче!
Све се просуло ту. И све остаје знамен
Јер и корак је сапет и поглед оштри лук.
Озидали смо себе у храму једне смрти
да би бујала жита и тргориле воде.
Заклали смо забораве да бисмо живели
питоми, и добри, и своји.
Уклесали смо јаук да би умукла звона
и продорније мртве очи звале.
У малтеру је лобања наш стид и наш вид,
наше кукавно Све.
Јауче вече над горким руинама
да би се ведрије разданило.

КУЛА ОД ЛОБАЊА

Музика: Бранко Миљковић

Темпо: poco cresc

Својој кулај оловно небо над овом јадном равницом.
Ослушни! Је ли то крик или клетва?
Те празне, дубоке очи јауком зову себа,
вапе ко крв и ране.
Крсташ се барјак над плитким гробом свио
а бол се у смрти церека.
Пролазе (и остају) само облаци и траве
Вече је свако ту кандило, историја.
Клекни горак и нем! Не врати
у порушени дом ни хук, ни нарикаче!
Све се просуло ту. И све остаје знамен
Јер и корак је сапет и поглед оштри лук.
Озидали смо себе у храму једне смрти
да би бујала жита и тргориле воде.
Заклали смо забораве да бисмо живели
питоми, и добри, и своји.
Уклесали смо јаук да би умукла звона
и продорније мртве очи звале.
У малтеру је лобања наш стид и наш вид,
наше кукавно Све.
Јауче вече над горким руинама
да би се ведрије разданило.

На стихове Добрице Ерића компоновао проф. Доброслав Младенковић
поводом 160 година Боја на Чегру

Разгледнице из нашег албума

БЕЛЕ КУЛА

Стрип је објављен у „Народним новинама“
1959. године. Рад је непотписан. До сада нисмо
успели да „дешифрирамо“ име аутора.

